

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 183. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm5123.pdf (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Det andet Land hvor Reformationen kvaldes i Fødselen, eller rettere blev næsten ubekjendt var Spanien, og det uagtet *der* i Carl den Femtes Dage vare adskillige fornemme Geistlige som yndede Luthers Tale, og uagtet det maatte synes underligt at beskyldte Spanierne enten som Franskmænd for Letsindighed eller som Italienerne for Fritænkerie og Vellyst. Her er da en af de Gaader i det nyere Europas Krønike som først 184 med Tiden, ved et fortroligere Bekjendskab med Menneskets og Folkenes indvortes Vilkaar, kan løses; thi at skyde Skylden paa Inquisition og Jesuiter seer Man let er kun en Udflugt, hvormed man svarer i *Vester* naar der spørges i *Øster*, angiver de udvortes Midler hvormed man væbnede sig mod Indbruddet, men ingenlunde den *indvortes Grund* til Modstanden, til Anvendelsen og Virksomheden af hine Midler. Saameget kan man imidlertid sige, at Spaniernes Aand er ligesom fremmed for det ny Europas, og underlig østerlandsk, noget vi baade mærke paa Historien, der melder om Blandingen med Phönicer, Alaner, Araber og Maurer, og see paa Folket, Hoffet, Kastevæsenet, ja Noget som man stedse har følt ved at kalde den spanske Aand *grandieus* eller *storladen*. At der er en europæisk Tilsætning, det er saa vist som at det romerske Sprog har vundet Herredømmet i det blandede Tungemaal, og ene det burde vel være nok til at bevise Svevers og Vest-Gothers europæiske Herkomst, det giver sig og noksom tilkjende især i den *castiliske Adels* Historie, men hvor svækket den europæiske Kraftstamme alt var i det ottende Aarhundrede, beviser Saracenernes Indtog i Landet, og var end Roden kraftig nok til mellem Bjergene at give et Skud, som efterhaanden overskyggede Landet og gav Kjøller til at knuse Saracenerens Throne, saa synes det og at have 185 været den sidste Kraft der kunde yttre sig gjennemgribende og sømmelig, thi Ferdinand den chatolske, under hvem Morernes Undertvingelse fuldendtes, opløste egenlig de adelige Ridder-Ordener, der ere Udtrykket for Adelstammens Liv, ved at opkaste sig til deres Stormester, og siden har Regjeringen lignet et asiatisk Despotiv, hvor Kriger- og Præste-Kasten delte et uindskrænket Herredømme. I Ferdinands Dage var det at Cardinal Ximenes gav Inquisitionen eller Kjætter-Retten sin frygtelige spanske Skikkelse, for, som det lød, at hindre de Morer der paa Skrømt lode sig døbe, fra at beholde deres Vantro, og straffe dem hvis Affald man mærkede. Da nu siden i Reformations-Tiden den aandelige Gjæring ogsaa i Spanien begyndte at yttre sig, blev Inquisitionen naturligviis et virksomt Redskab til at underkue den, og man er uvis om, enten i de forløbne tre Aarhundreder de fleste Tusinder, den spanske Kiætterret fældte, ere segnede paa Baalet eller i Fængslernes utilgængelige Mørke. Om en anden Ting skulde man mindre være uvis, om nemlig de fleste Offere ere faldne for *aandelig* eller *verdslig* Herskesyge; thi vist nok vilde Spanierne i Begyndelsen og under Reformationen i Kiætter-Retten reise et Værn mod Troes-Meninger, men at i de følgende Tider Kiætter-Mageriet kun var en Maske for de meest verdslige Attraaer og Lidenskaber, det er saameget vissere, som In186qquisitionen blev et blot Redskab i Jesuiternes Hænder.